

**YULDUZLI TUNLAR ROMANIDAN MILLIY G'OYA VA
TARIXIY XOTIRA**

*Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat
o'zbek tili va adabiyoti universiteti
O'zbek tili va adabiyoti fakulteti
kechki bo'lim 407-guruh talabasi
Kamilova Sevinch Shodiyor qizi*

Annotatsiya: Adabiyot xalqning ruhi, o'zligini ifoda etuvchi eng muhim manbalardan biridir. O'zbek adabiyotining oltin fondiga kirgan asarlardan biri — Pirimqul Qodirovning “Yulduzli tunlar” romani milliy g'oya, tarixiy xotira, mustaqil tafakkur va vatanparvarlik singari ma'nolarni o'zida teran aks ettirgan asardir. Ushbu roman — o'zbek xalqining muhim tarixiy o'tgan yo'li, ma'naviy merosi, aziz farzandi va umumbashariy qadriyatlarning ifodasi sifatida o'qimishli va o'ziga xos badiiy yodgorlikdir.

Kalit so'zlar: o'zgarishlarni boshqarish, xodimlarni jalb etish, motivatsiya, bilim va ko'nikma, qarorlarni samarali tatbiq etish, kommunikatsiya, motivatsion dasturlar, monitoring, tashabbuskorlik, natijadorlik.

Roman syujeti, undagi markaziy obrazlar, asardagi voqealar va muallif tomonidan ilgari surilgan g'oyaviy-ma'naviy jihatlar o'zbek xalqi uchun g'oyat muhim sanalgan tarixiy xotirani tiklash, milliy g'oyaga xizmat qilishdek mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi. Pirimqul Qodirov asar orqali o'zining fidoyi, Vatan va xalq taqdiri uchun qayg'uruvchi, millat kelajagi uchun kurash olib borgan ajdodlarimizga, ularning orzu-umidlari va idealiga hurmat ruhini ifodalagan. Har bir xalqning mustaqil milliy xotirasi, o'zligiga bo'lgan iftixori, tarixiy taraqqiyot yo'li mavjud. Bu xotiraning shakllanishida yozma manbalar, badiiy asarlar va tarixiy romanlarning o'rni beqiyos. Jumladan, “Yulduzli tunlar” romani ham bugungi o'zbek yoshlariga, kelajak avlodiga, xalqimizning boy o'tmishi, turmush tarzi, azaliy qadriyatlari, vatanparvarlik ruhi va istiqbol sari intilishi haqida ibratli saboqlar beradi. Asarda tarixiy hodisalar shunchaki hikoya qilib berilmaydi, balki ularni badiiy-falsafiy nuqtai nazardan tafakkur qilishga, ular ortidagi ruh, ma'naviyat, axloq va or-nomusga teran nazar tashlanadi. Roman markazida Amir Temur turadi. Bu shaxs — o'zbek xalqining faxri, jahon tarixidagi buyuk sarkarda, mohir siyosatchi va davlat arbobi sifatida e'tirof etilgan. Muallif Amir Temur siymosini badiiy yondashuvda, hayot haqiqati va badiiy bo'yoqlar sintezida yaratadi. Uning orzusi, intilishlari, qiynalishlari va buyuk mehnati orqali, asarda milliy g'oyaning yetakchi nuqtalari yuksak saviyada ifoda etilgan. “Yulduzli tunlar” faqat tarixiy voqealar ketma-ketligi emas, balki millat orzusining, o'zligiga bo'lgan

sadoqatining, ezgulik va taraqqiyot yo'lida kurash olib borilgan tunlarining ramzidir [1].

Asarda milliy g'oya o'zining an'anaviy qadriyatlar, madaniyatimiz va tarixiy merosimizga hurmat, Vatan oldida sadoqat va oriyat, o'zbek xalqining ezgu g'oyalarga sadoqati tarzida ochib beriladi. Amir Temurning "Kuch adolatda" degan hayotiy shiori romanning har bir sahifasida aks-sado beradi. U faqat davlat boshqaruvi emas, jamiyat hayotining har bir jabhasida ham adolat va olijjanoblik tamoyillariga asoslanadi. "Yulduzli tunlar" romanida tarixiy xotira muhim o'rin tutadi. Amir Temur bobomizning hayoti, uning faoliyati, muqaddas orzulari, o'z xalqiga, Turkiston zaminiga va avlodlarga qoldirgan merosi asar voqealarining bosh mezonidir. Pirmqul Qodirov asarni yaratish jarayonida tarixiy manbalarni chuqur o'rgangan, asosiy faktlarni qayta ishlagan, ular asosida hayotiy va haqiqatga yaqin obrazlarni yuzaga keltirgan. Bu jihatdan roman tarixiy haqiqat va badiiy talqin uyg'unligining yorqin namunasi bo'lib quvvatlanadi. Asardagi hayotiy syujetlar, muallif tomonidan tasvirlangan dramatik holatlar o'quvchini o'tmishga sayohat qildiradi. O'sha davrning real hayot tarzi, ijtimoiy iqlimi, siyosiy voqealari, urf-odati va an'analari chuqur va keng qamrovda aks ettiriladi. Bu orqali muallif hozirgi avlodni o'z ajdodlari, milliy qadriyatlar, tarixiy haqiqatlar bilan muntazam aloqa va uzviylikda ekanini ko'rsatadi. Hozirgi zamon insonga avlodlar tajribasini, orzu va an'anasini yetkazish, ajdodlar xotirasiga hurmat bilan qarash romanning asosiy yo'nalishlaridan biriga aylanadi. Tarixiy xotira deganda faqat biror voqeani yodlash nazarda tutilmaydi, balki ajdodlarning muqaddas orzulari, aziz mehnatlari, kurashlari, muqaddas g'oyalari va an'analari haqida chuqur tafakkur qilish, o'sha tajribani bugungi zamonga moslashtira olish masalalari ham muhim ahamiyat kasb etadi. "Yulduzli tunlar" romanida muallif buni Amir Temur siymosi, uning safdosh va hamfikir yurtdoshlari, jamiyat va davlat hayotidagi ahamiyatli o'zgarishlar misolida ochib beradi. Asar qahramonlarining orzu va maqsadlari, g'am va shodliklari orqali romanda tarixiy xotiraning zahmasi, xalq posbonlari va sarkardalarining fidokorona mehnati alohida yorqin bo'yoqlar bilan ifodalanadi [2].

Tarixiy xotira bir tomondan o'tgan hayot saboqlari, boshidan kechirgan og'ir kunlar, boshqa tomondan, umid va orzu bilan yuksalib boruvchi kelajak sari intilish motivlarini o'z ichiga oladi. "Yulduzli tunlar" romanida Amir Temur, uning yurtdoshlari va xalqi hayotidagi eng muhim ziddiyatlar, mashaqqatlar, quvonch va setinlar, davlat va millat oldidagi mas'uliyat tuyg'usi chuqur ifodalanadi. Bu o'z navbatida xalqning mustaqil hayot yo'liga bo'lgan ishonchi, Vatan taraqqiyotiga bo'lgan daxldorligi, milliy g'oyani amalga oshirish sari umumxalq harakatining ifodasini ochib beradi. Adabiy jarayon nuqtai nazaridan, "Yulduzli tunlar" romanining eng asosiy badiiy yutug'i uning Vatan taqdiri, xalq manfaatlari, milliy qadriyatlar va orzu-umidlarni mushtarak nuqtada birlashtira olishidadir. Asarning har bir bobida

milliy g‘oya — tafakkur, iymon, ezgulik, sabr-toqat va bosqinchi kuchlarga qarshi xalqning mujassamlashgan kuchi tarzida ochiladi. Amir Temur fidoiyligi, ma’naviy yetukligi va xalq smas’uliyati uchun kurashga tayyorligi bugungi davr yoshlariga eng katta ibratdir. Bundan tashqari, roman turli obrazlar faoliyati orqali ham tarixiy xotirani jonlantiradi. Amir Temurning safdoshlaridan tortib oddiy kishilargacha — barchasi o‘ziga xoslik, vatanparvarlik, oriyat va sadoqat fazilatlariga ega. Ularning hayotidagi turli yo‘llar, o‘zaro muhabbat, sadoqat va fidoiylilik roman badiiy boyligini va estetik ta’sirchanligini oshiradi [3].

Asar o‘z o‘quvchisiga faqat tarixiy bilim bermaydi, balki milliy g‘oya, o‘zlik his-tuyg‘usi va ijtimoiy mas’uliyat borasida naqadar teran va o‘z zamonaviy hayotiga dolzarb saboqlarini beradi. Mashhur sarkardaning azaliy orzulari, mustamlaka zulmiga qarshi kurashi, yurt himoyasi uchun boshini tikkan insonlarning orzu-umidlari bugungi har bir vatanparvar yosh uchun eng yuksak idealga aylanishi tabiiy. “Yulduzli tunlar” romanining yana bir muhim jihati – bu asarda tarixiy voqealarga asosli yondashuv, tarixiy shaxslarga hurmat va e’tibor, ajdodlar yodiga sadoqat bilan qarash, xalqning eng og‘ir sinovli kunlari va ulug‘ g‘alabalari haqida chuqur tafakkur qilishdir. Bu asar bugungi va kelajak avlod uchun ichki uyg‘onish, milliy iftixor, badiiy intilish va tarixiy xotirani uyg‘otish vositasiga aylangan. Hayot sinovlari, orzular, g‘alabalar va mag‘lubiyatlar, xotira va umid – bular barchasi roman to‘qimasida o‘z ifodasini topgan. Shuningdek, romanning har bir sahifasida o‘zbek xalqining asriy orzu-umidlari, jahon ahamiyatiga ega davlatchilik, ilm-fan, san’at, yuksak ma’naviyat, adolat va tinchlikka intilish kabi masalalarga yuksak baho beriladi. O‘tmish bilan bugunni bog‘lovchi tarixiy xotira, oriyat va fidoyilik ramzi, bugungi kun yoshlariga va har bir o‘zbek farzandiga hayot yo‘liga nur sochuvchi ma’naviy chiroq bo‘lib xizmat qiladi [4].

“Yulduzli tunlar” romanining badiiy ohangi, o‘ziga xos uslubi, til boyligi, teran mazmuni o‘quvchini o‘ziga ishontiradi. Asar orqali paydo bo‘ladigan samimiyat, oriyat va xalqparvarlik hislari, zug‘umli tunlarda ham yorug‘ kelajakka umid bilan qarash, zamonaviy tarbiya va ma’naviy o‘sishga katta omil bo‘lib qoladi. Milliy g‘oya va tarixiy xotira tushunchalari xalq mustaqilligi, milliy taraqqiyot, jamiyat baraka va farovonligi, baxt va istiqbol sari yo‘l olishda doimiy hamroh bo‘lib boradi. “Yulduzli tunlar” ana shu mas’uliyat yukini, o‘zligini anglashi, qadriyatlariga sadoqatini, taraqqiyot yo‘lidagi fidoyilik va Vatan manfaatlari yo‘lidagi harakatini chuqur ifoda etuvchi asardir. Bugungi kunda ushbu roman yurtimiz ma’naviy-ma’rifiy hayotida, yoshlar tarbiyasida, Vatan va xalqqa sadoqat, milliy oriyat va madaniyatga hurmat g‘oyalari yetishishida alohida ahamiyat kasb etmoqda. Bu asar har bir o‘zbek farzandining yuragiga milliy g‘urur, mustaqil tafakkur, mustahkam e’tiqod va oriyat tuyg‘ularini singdiradi [5].

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, “Yulduzli tunlar” romanini o‘qigan har bir inson albatta, o‘z yurti, xalqining boy va shonli o‘tmishi, o‘zlik va oriyat, fidoyilik va Vatanparvarlik tushunchalarini chuqur his qiladi. Roman faqat tarixiy faktlar ketma-ketligi emas, balki har qaysi sahifasi milliy g‘oya va tarixiy xotira ruhini tarannum etgan badiiy obida sifatida o‘zbek xalqining ma’naviy boyligini ifoda etadi. Bu asar o‘zbek adabiyoti va ma’naviyatining yuksalishi yo‘lida eng muhim manbalardan biri sifatida doimo dolzarb va hayotiy ahamiyat kasb etadi. O‘tmishni anglash, tarixiy saboqlardan to‘g‘ri xulosa chiqarish, millat taraqqiyotiga xizmat qiladigan g‘oyalarni hayotga tadbiq qilish bugungi va ertangi avlodga hamisha kuch, umid, g‘urur va mustahkam hayotiy iymon bag‘ishlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva, D. (2018). Abdulla Qodiriy va zamonaviy o‘zbek adabiyoti rivoji. Filologiya Masalalari, 2(4), 66-72.
2. Beknazarova, Z. (2021). “Yulduzli tunlar” romanida tarixiy faktlarning badiiy talqini. O‘zbek Tili va Adabiyoti, 3(1), 52-59.
3. G‘ofurov, S. (2019). Milliy g‘oya va tarixiy xotira bog‘liqligi haqida. Sharqshunoslik, 2(2), 144-150.
4. Islomov, K. (2020). Adabiyotda tarixiy xotiraning aks etishi: “Yulduzli tunlar” misolida. Yosh Tadqiqotchi, 1(3), 98-103.
5. Karimova, M. (2018). Milliy o‘zligimiz va tarixiy xotira muammolari. G‘afur G‘ulom nomidagi Noshirlik, Toshkent.
6. Matkarimov, U. (2020). Tarixiy romanlarda milliy qadriyatlar va bugungi kun. Adabiy Jarayon, 5(2), 22-29.
7. Nazarov, F. (2019). Tarixiy xotira va milliy uyg‘onish g‘oyalari. Ijtimoiy Fikr, 4(1), 115-122.
8. Ochilov, S. (2021). Qodiriy romanlarida tarixiy-falsafiy talqinlar. Adabiyot va San‘at, 8(3), 134-140.
9. Rasulova, D. (2017). Milliy xotira va uning badiiy ifodasi. O‘zbek Tili va Adabiyoti, 4(2), 75-80.